

בלבבי משכן אבנה

כל החומר המופיע בעלון זה חדש

דרשה מהרב

תהליך השקטה בהתבודדות

השקטת חוש השמיעה מהרעש שבחוץ

החושך זהו רק השלב הראשון של התנתקות מהראייה. אולם בהשקטה עצמה, ככל דבר פנימי, ישנם רובדים לפניים מרובדים. ההשקטה החיצונית עניינה להתנתק ממה שקורה ממש בחוץ, מהרעש החיצוני שנמצא שם. כיום גם כאשר האדם יושב בביתו זה כמעט כמו רחובה של עיר, עדיין האדם שומע את הקורה בחוץ ואיננו מתנתק מסביבותיו. לכן, לכך תחילה האדם צריך למצוא לעצמו מקום שהוא יכול לשבת שם בהשקטה. לגבי הכלים המעשיים לכך, כל אחד צריך לבחון לפי חכמת החיים שבו באיזה כלים להשתמש, בתוך המציאות בה אנו חיים, כגון שייסגור את החלון וידליק מזגן. אולם הצד השווה הוא, שצריך להגיע למקום שיש שם שקט ורוגע.

השקטת הנפש ע"י חוש הריח

עד כאן נתבאר ב'חלקים, שלילת הראייה החיצונית ע"י ישיבה בחושך, ושלילת הרעש החיצוני ע"י העמדת עצמו במקום שקט ככל הניתן. ובכך הוא השקטת שנים מחושיו, חוש הראייה וחוש השמיעה. לגבי חוש הריח, מובא בראב"ד ועוד, להשתמש בדברים שיש בהם ריח טוב, על-מנת להשקיט את הנפש, כגון הנותן ריח טוב בפירות, כל אחד כפי עניינו. יש אנשים שיותר נוטים לצורך של זה, ויש אנשים שפחות נוטים לצורך זה. ובחוש המישוש, הרי כעת האדם לא ממשש להדיא כמעט כלום. ובחוש הדיבור, הרי שהאדם שותק. ובכך יש לאדם ניתוק בעצם של חמשת החושים מבחוץ.

עד כאן נתבאר חלק השקטת החושים המתחברים לחוץ.

הרעש הפנימי

כאשר האדם משקיט את החושים החיצוניים של הנפש, כעת הרעש המתגלה ברוב המקרים הוא הרעש של החושיים הפנימיים שבנפש.

הרעש הפנימי נובע מב' חלקים בכ"ללות, א. אי-הסכמה בנפש להיות במצב של השקטה. ב. רעש פנימי שנוצר מכח ההרגשות והמחשבות שבנפש.

נתחיל בביאור ענין הרעש הראשון - אי-הסכמה בנפש להיות במצב של השקטה. אצל אדם הרגיל לפעול כל הזמן בפעילות יתירה איננו מוכן לקבל כזו מציאות של הימצאות בחושך ובשקט.

ככל שהאדם חי חיים חיצוניים יותר, אזי ההשקטה נראית לו חלל, העדר, ביטול זמן, וכמו-כן זה נראה לו כדרך שלא דרכו

לכתחילה האדם צריך למצוא

לעצמו מקום שהוא יכול לשבת

שם בהשקטה

בה רבותינו. אולם לא מליבנו בדינו זאת, אלא מדברי רבותינו שכתבו את הדברים להדיא. נכון הדבר שלא כל רבותינו השתמשו בדרכים הללו, אולם חלק מרבותינו בודאי השתמשו בכך, ואין רק דרך אחת בעבודת ה'.

ואפילו אם בשכלו הוא מבין זאת, ע"י שקרא וראה זאת בדברי רבותינו, אולם הנפש שלו תובעת כל הזמן פעילות. כמובן שהוא יכול להלביש זאת בהגדרות שונות: "אנו נמצאים בעולם המעשה, והעיקר הוא המעשה", ועוד ביטויים נוספים, שהם בודאי אמת, אולם לכל דבר

יש את היחסיות והגבולות הנכונים שלו היכן הם מסתיימים. צריך הסכמה עמוקה מאד בנפש, שכשם שיש זמן לאדם לא-כילה, לשינה, לתפלה, לתלמוד תורה, כל אחד לפי השגתו, כך גם צריך זמן בנפש להיות ברוגע ושקט.

החפץ חיים הנהיג בישיבת ראדן, שיסתובבו בחורים שעה שלמה סביב העיירה, וינשמו אוויר טוב. כיום זה כמעט לא קיים. בישיבת פונוביז', הראש ישיבה ר' גרשון אדלשטיין, מייעץ לבחורים להסתובב כל יום חצי שעה, והוא עצמו גם-כן הולך כל יום [כמובן שהדברים מורכבים, שהרי מי יודע היכן יותר טוב, בבית או ברחובה של עיר. כמובן שאלו הם סוגיות מורכבות האם בכל המקומות הללו יגיע האדם להשקטה, מצד שמירת העיניים ושאר המורכבות הנמצאת ברחוב. כלפי עולם המעשה, חכם עיניו בראשו, בכל מקרה לגופו מהי התועלת וכנגדה הנזק. כל התייחסותנו היא רק לתפיסה בפני עצמה].

לבני אדם נראה שזה דבר שבא מעולם מאד רחוק. אולם כל הרואה מעט את דרכי רבותינו, אפי' אלו שעוד נמצאים בדורנו אנו, מבין שתפיסה זו קיימת. כאשר האדם לא רואה תפיסה זאת בדברי רבותינו, ואיננו רואה באופן חושי תלמידי חכמים שעושים את הדברים הללו, אזי נראה לו שיש כאן כת חדשה שבאה לעולם, ואינם אלא מן המתמיהין. וזה גורם שנפשו מתנגדת לדבר, והוא לא יתחבר לשם, הוא אולי מנסה להאמין שיש כזו דרך שהגיעה מהיכן שהגיעה, אבל זה לא יוצר אצלו הסכמה מוחלטת בנפש. אולם כאשר האדם מכיר את הדברים כפי שהם נמצאים בדברי רבותינו, צריך הסכמה

בנפש לכך. ■ המשך שבוע הבא [מדרשה של הרב מארגנטינה תשע"ח:]

פרק ד' | פנימיות התורה

ככל שהאדם קרוב לצורה של מעמד הר סיני, כך יש לו חיבור למִקור הנביעה של עסק התורה, שם קיבלנו את התורה, ומשם אנחנו ממשיכים לקבלה כסדר!! זה לא מעמד שהיה בעבר, אלא "נותן התורה" בהווה, ומשם אנחנו ממשיכים לקבל תורה. ככל שהאדם מקיים בעצמו "השמר לך ושמור נפשך מאד פן תשכח וכו' יום אשר עמדת לפני ה' אלוקיך בחורב", והוא זוכר את מעמד הר סיני, את ה"עמדת לפני ה' אלוקיך", כך צורת עסק התורה שלו השתא מצורה פת למדרגת הר סיני.

אבל אם האדם לומד תורה, ואין לו "יראת הוי"ה שהורה עומדת לעד" שענינה "יראה - ראייה", "עומד לפני המלך", הרי שהתורה שלו רחוקה מהר סיני, ואם היא רחוקה מהר סיני, אז השייכות והעסק שלו בתורה הולך ומוקטן.

לעיל התבאר בהרחבה, שלולא יראה אין השגה בתורה, אבל לא התבאר מדוע אין השגה בתורה ללא יראה?

היראה מעמידה את האדם באופן שהוא עומד לפניו יתברך שמו!! ולכן צורת העסק כלשון חז"ל (ע' לקמן פ"ו) היא שכל היושב ושונה הקב"ה יושב ושונה כנגדו וזוהי צורת עסק התורה האמיתית.

על היראה הזו אומר הנפה"ח ש"ודאי דאי אפשר לומר שאין צריך לענין עסק התורה שום טוהר המחשבה ויראת ה' חלילה", אל תאמר שאם סגי בדבקות בתורה, אז לא צריך להכיר ולהרגיש שהוא עומד לפניו יתברך שמו בשעה שהוא עוסק בתורה! לא ולא!

כי בודאי שקודם לעסק התורה צריך יראה גמורה שהוא עומד לפניו יתברך שמו, וגם בזמן עסק התורה צריך שתהיה לאדם הרגשה שאין תנועותיו כשיושב בביתו כתנועותיו והוא יושב בבית המלך, ויתר על כן "לפני המלך", ולכן הרחבת ידיו ורגליו נעשים בצמצום וכל שאר תנועותיו תואמים את ה"עומד לפני המלך".

על זה מרחיב כאן הנפה"ח, שעל אף שצריך שתהיה דבקות בתורה בשעת העסק בה כך צריך שתהא לאדם הכנה לעסק התורה של "עומד לפני המלך", וגם בשעת עסק התורה, אם הוא שוכח לגמרי שהוא עומד לפני המלך, אז הוא צריך לחזור לאותה הזכירה כמו שיתבאר לקמן בפרק ז' "טרם יכבה מלבו יראתו יתברך שמו", כלומר שהוא שכח את ההכרה החושית והפשוטה של "יושב בבית המלך, ועומד לפני המלך", והכרה זו הלכה ונעלמה ממנו ואז צריך לחזור לאותה זכירה.

בשעת עסק התורה לא צריך מחשבה חיובית כל הזמן שהוא עומד לפני המלך, כי הוא לא יוכל ללמוד, ויתר על כן כי קוב"ה ואורייתא חד, אבל צריך את הרושם של ה"עומד לפני המלך".

ברור הדבר כי היראה שהיא הכנה לעסק התורה איננה רק באופן של יראת חטא בלבד אלא מדובר על כל קומת היראה על כל חלקיה שהוזכרו ומה שנתבאר עד השתא שהאדם מקבל עול מלכות שמים, זוהי קבלה מצד יראת העונש, אבל אחרי יראת העונש צריך שתהיה בעסק התורה הכנה של יראת הרוממות והכנה של יראת חטא. ■

המשך בשבוע הבא [מתוך קובץ שיעורים על ספר נפש החיים שער ד']

פרק ההתבודדות | מרבינו אברהם בן הרמב"ם

וכאן נגיד כי ההתבודדות הפנימית - שהיא טהרת השלמה של הלב שעליה התפלל דוד (תהלים נ"א, י"ב): "לב טהור ברא לי אלהים"

ר"א בן הרמב"ם מגדיר כאן מהי המהות הפנימית של ההתבודדות, וכאן נגיד כי ההתבודדות הפנימית, שהיא טהרת השלמה של הלב שעליה התפלל דוד (תהלים נ"א, י"ב): "לב טהור ברא לי אלהים".

ביאור הדברים, מדוע טהרת הלב היא המהות הפנימית של ההתבודדות [וכמו שיתבאר מיד בדבריו]. בלב האדם נמצאים רצונות רבים על דרך כלל, וכל התבודדות עניינה יחידות, מדרגה אחת מבודדת לבד. לפיכך, עצם כך שיש בלב הרבה רצונות זה כבר לא התבודדות, שהרי הוא רוצה גם את זה וגם את זה, הוא אמנם רוצה את הקב"ה, אבל בנוסף לכך הוא רוצה עוד דברים, ולכן אין כאן התבודדות ויחידות.

התבודדות במדרגת הלב עניינה [בערך מסוים], מה שהאדם רוצה רק דבר אחד, וזהו הרצון היחיד שיש לו בליבו.

אצל רוב בני האדם, אפילו אם האדם מתבודד בגופו לפני הבורא ית"ש, אבל אם נפתח את ליבו נמצא שם רצונות לרוב, ונמצא שאין לו רצון אחד לבד אלא ריבוי של רצונות. על זה מסביר כאן ר"א בן הרמב"ם, וכאן נגיד כי ההתבודדות הפנימית, פנימיות הלב, שהיא טהרת השלמה של הלב, מטהרים אל הלב מכל הרצונות כולם, ואז נשאר בו רק רצון אחד, והרצון הזה נמצא לבד, וזה נקרא התבודדות, שעליה התפלל דוד (תהלים נ"א, י"ב): "לב טהור ברא לי אלהים".

ואשר אותה השיג אסף כמאמרו (שם ע"ג, כ"ו): "כלה שארי ולבבי, צור לבבי וחלקי אלהים",

דוד המלך השיג את התבודדות הלב הפנימית, ואזי הוא אומר שמה שמתגלה בליבו זה "צור לבבי וחלקי אלהים", כדברי חז"ל ש'קב"ה ליבן של ישראל'.

לפיכך מה שאמר דוד המלך "לב טהור ברא לי אלהים", עניינו, שהקב"ה בורא לאדם לב חדש שב־תוכו ימצא כח הפועל בנפעל, הוא יתברך שמו. אין הכוונה שהקב"ה בורא עוד לב כמו הלב הקודם, שא"כ מה נתחדש כאן במה שהחלפנו ללב חדש. אלא "לב טהור ברא לי אלהים" הקב"ה בורא לב מטוהר מעיקרא, שאין בו שום דבר חוץ מכח הפועל בנפעל, שזה הוא יתברך שמו, ואזי יתגלה "כלה שארי ולבבי, צור לבבי וחלקי אלהים". ■ המשך בשבוע הבא [מתוך סדרת שיעורים על ספר "המספיק לעובדי ה'"]

אות ה'

ה) אמרה הנשמה, הנה מציאות ה', יחודו, נצחיותו, והיותו חוץ מן הגוף וכל מקרי גוף, חידוש העולם, נבואה, נבואת משה, תורה מן השמים ונצחיותה שלא תשתנה - כל הדברים האלה אני מאמנת ואני מבינתם, ואיני צריכה בהם ביאור. אבל ההשגחה, שכר ועונש, ביאת המשיח ותחיית המתים - מאמנת אני ודאי מפני חובת הדת, אבל הייתי חפצה לסבור בהם סברא שאי שקוט בה.

משיבה הנשמה, הנה מציאות ה', קיומו של הקב"ה. יחודו, מה שהוא יחיד ואין זולתו, אין עוד מלבדו. נצחיותו, שהבורא ית"ש הוא היה בעבר, נמצא בהוה ויהיה בעתיד [ובעומק, הוא מעבר לכל גבולות זמן]. והיותו חוץ מן הגוף וכל מקרי גוף, תפיסה זו אנו משייגים כאן בעולם הזה, כיון שהכל מושג לנו באופן של נשמה המולבשת בגוף, אבל הוא ית"ש כביכול אין לו גוף ואין לו דמות הגוף, שהרי הוא מופשט מהכל. חיי דוש העולם, בורא עולם ברא את עולמו, בְּרָאֵשִׁית, בְּרָא אֱלֹהִים (בראשית א, א). נבואה, דיבוריו של הבורא עם הנב"ר. נבואת משה, שהוא שורש ואב ואדון לכל הנביאים כולם. תורה מן השמים, מתן תורה, ונצחיותה שלא תשתנה, זאת התורה לא תהא מוחלפת - כל הדברים האלה אני מאמנת ואני מבינתם, ואיני צריכה בהם ביאור.

אבל ההשגחה, השגחה כללית והשגחה פרטית, כפי שיתבאר להלן. שכר ועונש, היום לעשותם ומחר לקבל שכרם, עונש בעוה"ז ועונש בעולם העליון. ביאת משיח ותחיית המתים - מאמנת אני ודאי מפני חובת הדת, שהרי כאמור, מכל מקום אנו מאמינים בני מאמינים, אבל הייתי חפצה לסבור בהם סברא שאשקוט בה.

הלומד כאן את דברי הרמח"ל שלפנינו, מבין מיד שי-תכן כי הם היו מתאימים למדרגת בני דורו, אולם מד-רגתם של רוב בני דורנו שונה לחלוטין.

שהרי, לדבריו אף שההשגחה, שכר ועונש, ביאת משיח ותחיית המתים - הם בבחינת אמונה ללא הבנה, אולם מציאות ה', יחוד ה', נצחיותו, היותו חוץ מן הגוף וכל מקרי גוף, חידוש העולם, אמונה בנבואה משה, תורה מן השמים ונצחיותה שלא תשתנה - כל אלו משולבים בהבנה ואמונה.

נמצא, שבפשוטו הרמח"ל פונה בספר 'דעת תבונות' לאנשים שהם במדרגות גבוהות מאד, ולכן הוא לא ביאר את יסודות האמונה הללו בספרו להדיא, אך עבורנו יש צורך בסדרת ספרים מקדימה של לפחות עשרה כרכים כדי שנגיע בדרגת אמונתנו עד למדרגת 'דעת תבונות'. ■ המשך בשבוע הבא [מתוך סדרת שיעורים על ספר

"דעת תבונות"]

פרק ב' | כח החיבור והצירוף

בפרק הקודם הוזכרו והתבארו בקצרה, שלבי הלימוד מאז לידתו של האדם ועד לימוד המשנה.

מעתה ננסה בעזה"י להבין יותר את פנים מהלך הדברים. בתחילה סודר מהלך שלבי הלימוד בחיצוניותם, וכעת נסביר בס"ד את מהותם. כיצד זה נבנה אצל האדם בכוחות הנפש בהקבלה לחיצוניותם.

סדר כוחות הנפש. הנה בסדר קומת הנפש, האדם בנוי בכללות (ממעלה למטה): מכח ההויה, מכח האמונה, מכח התענוג, ומכח הרצון. מתחתם נמצא עולם המחשבה שבו כח החכמה, וכח הבינה. ותחתם עולם המידות, ועולם המעשה.

רמת, וסדר, גילוי כוחות הנפש בקטן. נבאר ונראה, כיצד מתגלים כוחות הנפש באדם מקטנותו. ולצורך שלמות העניין נתחיל מתחילת הקומה, אך אנו עוסקים בעיקר בחלקי גילוי החכמה והבינה, ובהם נתמקד.

כח ההויה, שהוא הכח השורשי הנמצא בנפש האדם, הוא כח נסתר ונעלם. הוא אמנם בוודאי מוחש לכל אדם במידת מה, אולם רמת ההכרה איתו חלשה מאוד, ורובה ככולה נמצאת בהעלם וכיסוי. **כח האמונה,** אף הוא מתחיל ומתגלה מקטנותו של האדם, שהרי הקטן מאמין מאוד לאימו ולמי שמגדל אותו. כמש"כ "ויהי אומן את הדסה" - המגדל נקרא אומן מלשון אמונה, שהקטן מאמין בו ובמי שילדו שיתן לו כל צרכיו. וכמעט כל מציאותו היא מציאות של אמונה, ומכח זה הוא ניגש לדד לינוק.

כח התענוג שבנפש, נמצא ומתגלה כבר בתחילת ימיו של האדם ממש. וכמו שאמרו חז"ל (ילק"ש בהעלותך פרק יא) "מה דד זה תינוק מוצא בו כמה טעמים..." [וע"ע בגמ' עירובין נד: שהמשילו חז"ל ד"ת לדד, ולפי"ז כך הוא אף בד"ת]. הרי שביניקה שהתינוק יונק כבר משעת לידתו מתגלה הטעם והתענוג.

וכח הרצון אף הוא גלוי, שהרי תשוקת הרצון שבקטן מתגלה מאוד כשהוא רוצה משהו ואינו מקבלו והוא בוכה. הבכי הוא בעצם גילוי של רצון שלא יצא מהכח לפועל. זוהי הצורה היחידה שיש לו להביע את אותו רצון שלא התממש, ולכן הוא בוכה, ובשעת הבכי מתגלה ומורגש הרצון בתוקף גדול.

כוחות המחשבה. כח החכמה - לקטן בשעת לידתו, כמעט ואין שום גילוי של חכמה כלל. ואמנם תחילת היצירה היא בחכמה, כמש"כ "אשר יצר את האדם בחכמה". אבל באופן גלוי, במחשבתו של הקטן אין כמעט מציאות של חכמה, אלא זה נמצא בנעלמות. אח"כ, כפי שהוזכר בפרק הקודם, הוא מתחיל להשמיע קולות שזהו עדיין רק גילוי של רצון, עם חכמה נעלמה, שאט אט הולכת ומתגלה. ורק לאחר מכן, בהיותו קטן היודע לדבר, אביו מלמדו פסוקים תורה ציוה וכו' וק"ש, ואז מתחיל גילוי מסויים של חכמה, וכח החכמה מתחיל להתפתח אצל האדם.

עד כאן סידרנו בקצרה ממש, את סדר ההתגלות של הכוחות, מקטנותו של האדם עד כח החכמה שמתחיל להתפתח אצל האדם. בשלב הבא לאחר ההתפתחות של כח החכמה, מתחיל להתפתח כח

הבינה. ■ המשך בשבוע הבא [מתוך סדרת שיעורים "דע את תורתך דרכי הלימוד"]

פתיחה | א-ב בעיון

אב - דקלוקל ותיקון

הנה שורש אב דקלוקל מש"כ (בראשית ד, כ) "ותלד עדה את יבל, הוא היה אבי ישב אהל ומקנה, ושם אחיו יובל הוא היה אבי כל תפס כנור ועוגב". ופרש"י "ומדרש אגדה, בונה בתים לע"ז, כמה דאת אמר, סמל הקנאה המקנה. וכן אחיו תופס כינור ועוגב לזמר ע"ז, עכ"ל.

כי יש אב בבחינת רצון (כתר) לשון אבה, ויש אב בבחינת חכמה, אברך, אב בחכמה, אבא - חכמה (ושורשו אור בחכמה הנכנס בכלי הכתר בדרשי מטי ולא מטי). ויבל ישב אהל, בחינת "בחכמה יבנה בית", אהל, אב בחכמה דקלוקל. ויובל תופס כינור ועוגב, בחינת אב-רצון, כי השיר מגלה עומק תשוקת הרצון.

והנה אב של קדושה, יסוד, חיבור וצרוף, "אבות מכלל דאיכא תולדות" המקושרים לאבות. אולם אב דקלוקל יסודו ביבל שהיה "אבי ישב אהל ומקנה". וכמו שכתב רש"י שם, "יושב אהלים, חדש כאן וחדש כאן, בשביל מרעה צאנו, וכשכלה המרעה במקום הזה הולך ותוֹקע אהלו במקום אחר". כלומר היפך של בית מקום קבוע, המשך. אהל, ארעי, (בחינת סוכה דקלוקל), אין לו המשך. וזו מהות ה"אב" שבו שאין לו המשך. בחינת סריס, ושורשו במה שכתוב (בראשית ב, כד) "על כן יעזב איש את אביו ואת אמו ודבק באשתו" בעזיבת איש את אביו מושרש הניצוץ של אב ללא המשך.

והתגלותו בפועל הוא אצל חם שלחד מ"ד סרסו לא־ביו, כמ"ש (בראשית ט, יח) "וחם הוא אבי כנען". וכמ"ש (ב"ר, ל"ו) "אביו דפחתא", שורש של אב פחות, שנאמר בכנען "עבד עבדים יהיה לאחיו", שאינו מיוחס אחר האב. ונע־שה מאב, אבד. שאות א' של אב, מתהפך לאות ע', אבד־עבד. וכל זה נעשה כמ"ש (שם, כב) "וירא חם אבי כנען את ערות אביו". נסתכל בערוה של אביו, ובזה נתקיים בו, על כן יעזב איש את אביו, ונתגלה ביתר שאת בדבק באשתו, שנוולד כנען, עבד עבדים יהיה לאחיו. חם הנ־תנק מאביו נח, ונתגלה בפועל בכנען שהוא עבד שאינו מיוחס יחוס גמור אחר חם.

והיפוכו הגמור אב דתיקון, מש"כ (שם י, כא) "ולשם ילד ילד גם הוא אבי כל בני עיבר, אחי יפת הגדול". ואמרו במדרש אגדה, "כל בני עבר, אלו ישראל". ועיקרם הוא "אברהם העברי" "אב המון גויים". אולם כשם שנוולד מתרח אברהם, שמתחיל קומת אבהות חדשה דתיקון,

המשך בעמוד ה'

מן הנלמד בכלל מתוך שיעורו של מורנו ורבינו הרב איתמר שורץ שליט"א

שיעור כללי בסוגיית קרן בגדר יוחלט השור דרע"ק שרע"ס ת"ז סע"א

י. י"ל דמחלוקת הרמב"ם ותוס' אם חיובא דשור יסודו בחיובא דבעלים

ולפי מה שנתבאר השתא בשיטת התוס' דהדין יוחלט שיסודו מצד חיובא דשור צריך לחול משעת הנזק, והדין יושם שיסודו מצד חיובא דבעלים צריך לחול משעת העמדה בדין, נראה דיש מקום לפרש דעת הרמב"ם ג"כ ע"פ דרך זה, אלא דהתוס' והרמב"ם חלוקים בפרט אחד ומפני כך יש תוצאת נפק"מ ביניהם וכדיבואר.

בדברי התוס' נתבאר דאף שמדין היוחלט שמצד השור צריכה השותפות לחול מיד, מ"מ היא תלויה ועומדת בדין היושם, ולכן יש עיכוב החלות עד העמדה בדין. ונתבאר שהמקור לכך דחיוב השור לא חל בלי חיובא דבעלים מהא דמצינו שהתורה פטרה שור הפקר מתשלומין. והיינו, דלולי קרא דפטר שור הפקר הו"א דחיוב השור חל לעצמו ואינו שייך כלל לחיובא דבעלים, אבל לאחר דגלי קרא דשור הפקר פטור מזה אנו למדים דחיובא דשור לא חל בלי חיובא דבעלים.

וטעם הדבר דחיוב השור לא חל בלי חיוב הבעלים יש לפרש בשני דרכים. אופן אחד יש לומר, דהוי גזה"כ בעלמא שצריך את שני גדרי החיובים, ולכן כל זמן שלא עמד בדין דלא חל חיובא דבעלים גם חיובא דשור לא יכול לחול, אבל בשעת העמדה בדין דחל חיובא דבעלים מעתה חל חיובא דשור מצד עצמו.

אך יש לפרש באופן נוסף דאין זה גזה"כ בעלמא שצריך את שני גדרי החיוב יחדיו, אלא נאמר כאן דחיובא דשור גופא יסודו מדין חיובא דבעלים, ולכן כל זמן שאין העמדה בדין לא יכול לחול חיובא דשור, דרק לאחר שיש חיוב על הגברא יכול לחול חיוב מצד השור. [ואמנם לולי קרא דפטר שור הפקר, לא היינו תולים את חיוב השור בחיוב הבעלים, ולכן ס"ד דשור הפקר ג"כ חייב אע"פ שאין לו בעלים, אבל לאחר דגלי קרא דשור הפקר פטור י"ל דגדר הפטור הוא מפני שנתחדש דחיוב השור גופא נובע מחיוב הבעלים].

ונראה דזו נקודת המחלוקת בין הרמב"ם לתוס'. התוס' למדו שחיוב השור עומד לעצמו, ואינו תוצאה של חיוב הבעלים, אלא שיש דין נוסף ששני החיובים צריכים זה לזה, ומהאי טעמא לא חל חיוב השור מיד בשעת הנגיחה, וכן מהאי טעמא נמי אם הודה הבעלים ונפטר מחיובו ליכא גם חיובא דשור כלל. אבל מ"מ כאשר הבעלים לא הודה, ועמד אח"כ בדין וחל חיוב הבעלים, הרי שמעתה חיוב השור חל מצד עצמו, ולכן ס"ל לתוס' דדין היוחלט שיסודו מצד חיוב השור חל בשעת העמדה בדין למפרע, שהרי הוא לא תוצאה של חיוב הבעלים אלא חיובו מצד עצמו, ויתר על כן, כפי שחודד לעיל, מעתה גם הדין יושם של הבעלים הופך להיות יוחלט, וגם הוא חל למפרע משעת הנגיחה, כמו שנתבאר לעיל כל זה בשיטת התוס'.

אבל הרמב"ם למד דמהא דפטרה תורה שור הפקר ילפינן דחיובא דשור גופא יסודו בחיובא דבעלים, וא"כ לא שייך להחיל חיובא דשור כל זמן שלא קדם לכך חיובא דבעלים. ולפ"ז ברור יותר למה אם הודה הבעלים חל פטור גם מצד חיובא דשור, שהרי כל שאין חיוב מצד הגברא אין יסוד של חיוב גם מצד השור. ולפיכך למד הרמב"ם דרק משעת העמדה בדין ואילך חל היוחלט של השור שהרי הוא תלוי בחיוב הבעלים, וחיוב הבעלים הרי הוא בגדר יושם בלבד שחל רק בשעת העמדה בדין, ולא יכול לחול דין היוחלט למפרע כמו לשיטת התוס'.

■ [מתוך קובץ שיעורים כלליים על חו"מ] **אם אתם מעוניינים להמשיך את**

המדור אנא יידע אותנו על ידי דוא"ל: parsha@bilvavi.net

תצוה | א-צ

אשר הוצאתי מארץ מצרים. ארץ אצ-ר. והנה מציאות נקראת כן מלשון יצא, נתגלה, כמ"ש בלשם בהקדו"ש. והרי ששורש צא היא ענין עצם הוית הנב-ראים, שכל הויתם במהותם אינו אלא גילוי שלו ית"ש. וע"ש כן הם נקראים מציאות, כי הם צא, גילוי של פועל ה' ית"ש. ומי שמתנגד לגילוי זה, ליציאה זו, נקרא מנאץ צא-ן. ומדרגת ישראל היפך מנאץ, מתהפך מנאץ לאותיות צאן, צאנו של הקב"ה שדרכם יוצא לפועל ומתגלה.

והשתוקקות זו בנפש לגילוי, היא הנקראת צמא. צא-מ. כי רעב לאכילה, וצמא למים, והאוכל מזון, לחם מן הארץ הוא עכור ועב. לעומתם מים בטבעם צלולים, ומוצאים ומגלים את העומד לעומתם, בבחינת כמים אל הפנים וגו'. ולפיכך עומק הצמא בשורשו, הוא צמא לעצם כח הגילוי, יציאה. ולכך עיקר הצמא למים בחינת "צמא למים", מפני שרק מים בטבעם כמים אל הפנים. וכאשר האדם דבק בהשתוקקות זו בתוקף ע"מ להוציאה לפועל, הוא הנקרא אמיץ, נהפך אותיות צמא לאמיץ, והוא שורש נשמתו של אמציהו, והוא בחינת צבא, צבאות, צא-ב. תוקף וחוזק.

ושלמות ההוצאה לפועל היא מדרגת הארץ, צא-ר, כנ"ל, כי ארץ לשון ריצה, אץ-רץ. ריצה מן השורש העליון עד אחרית המדרגות של הוצאה לפועל, היא הנקראת ארץ. כי זו טבעה של ארץ, אדמה, להוציא כל כח לפועל, להוציא כל העולם לגילוי. ובקומת אדם תחילת יציאה זו מן הראש שיוודת לתתא ונקו-דת המעבר מן הראש לגוף הוא הנקרא צואר, צא-ור. ונמשך עד אות ברית קודש, ושם כח ההולדה, בחיבור לאשה, בחינת מצא אשה מצא טוב, מצא, צא, כנ"ל. והולדת הנולדים נקראים צאצאים, כלומר לשון צא-צא, יוצא ויוצא, ריבוי בנים, בנים ובני בנים.

וצורת אות ברית קודש צורת אצבע, וכך שמו. אצבע, אצ-בע כי בחינת אצבע שביד, בחינת מחוי באצבע. ואמרו (תענית לא). עתיד הקדוש ברוך הוא לע-שות מחול לצדיקים והוא יושב ביניהם בגן עדן וכל אחד ואחד מראה באצ-בעו שנאמר ואמר ביום ההוא הנה אלהינו זה קוינו לו ויושיענו. שע"י אצבע מבררים גילוי במדרגת זה, וכן הדבר הנקראת אצבע תחתון אות ברית קדש. שעיקר כח ההולדה ממנו מתגלה ביעקב י"ב שבטים בגימטריא זה. שהוא בחינת בירור של זה, כנ"ל.

ושלמות מדרגה זו נמצאת אצל ישראל דייקא הנקראים צאן כנ"ל, צאן מר-עיתך, הנמצאים תמיד אצל הרועה, עולם האצילות אצל, אצ-ל. והמצאותם אצלו ית"ש מהותה שכל הויתם אינו אלא לגלות אותו ית"ש. וכח זה מתגלה בעיקר אצל אמציהו כנ"ל, וכן אצל אבצן, אצ-בן. וכמ"ש (ב"ב צא ע"א) אמר רבה בר רב הונא אמר רב, אבצן זה בעז. בעז, לשון בו עזות. ומה היתה עזותו, אבצן, אצ-בן, כנ"ל, ולכך יצא ממנו דוד והמשיח שכל מהותם גילוי, יציאה, כמ"ש חז"ל על דוד (ב"ר וירא נ, ד"ה וכמו השחר) אמר ר' יצחק מצאתי דוד עבדי, אכן מצאתיו, בסדום, וכן אמרו על משיח (סנהדרין צז ע"א) שלשה באין בהיסח הדעת, אלו הן, משיח מציאה ועקרב, והוקש משיח למציאה, כי מהותו מציאה, יצא, צא, כנ"ל. והוא הכנה לאוצר מתנת חנם שעתידי להתגלות לעת"ל. אוצר, אצ-ור.

והכח המתנגד לכך הוא נבוכדנצר, שיש בו אותיות צא, אוצר, בן, כח הויה, וכן יש בו אותיות נבור, בחינת נבוכים הם בארץ סגר עליהם המדבר, אינם יודעים איך לצאת, אולם יתקיים בו אותיות דן שבקרבו, דן אנכי, וכן אותיות נר, ובתיקון יתגלה נר למשיחו, גילוי שלם.

שרשי התיבות המרכיבות מאמר זה: אבצן, אוצר, אליצפן, אליצור, מצא, יצא, אומץ, אמציהו, אצבע, אצל, ארץ, בלאשצר, צאן, צבא, צואר, צמא, נמצא, צבאים, נאץ, נבוכדנצר, נאצה, צאצא, צוריאל, אמוץ, אץ. ■ [נכתב על ידי הרב

שליט"א במיוחד לעלון זה]

בלביפדיה מחשבה המשך מעמוד ד'

כן יש פסולת של הרן כמ"ש (שם, יא, כא) "זימת הרן על פני תרח אביו". אי המשך של אבהות. ושורשו בהבל שמת בחיי אדה"ר.

וכן באברהם שמתחיל אבהות חדשה כנ"ל, ישנו ניי-תוק מהאבהות של תרח כמ"ש (שם יב, א) "לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך". בית אביך דייקא. נתנתק מאב דקלקול, ונתחבר לאב דתיקון כמ"ש (מדרש החפץ), ומבית אביך, שבחרן, לבית אביך שבשמים, שאין ייחודו של הקב"ה אלא בא"י, עכ"ל. והוא בחינת "אבינו אב הר-חמן" ואנו "בנים אתם לה". וע"י הבדלה זו נעשה המ-תקה (בחינת "הכנעה, הבדלה המתקה"). וזהו שנאמר (שם, טו, טו) "ואתה תבוא (אותיות אב-תו) אל אבותיך בשלום". ופרש"י (בתנחומא שמות יח) "אביו עובד ע"ז והוא מבשרו שבא אליו, (שורש יובל ויובל כנ"ל), אלא ללמדך שעשה תרח תשובה". ובזה חזרו ונתקשרו האב והבן, תרח ואברהם.

ועיי"כ נתגלה לא רק בישראל תיקון אב ובן, אלא הוש-רש במדת מה גם באוה"ע ע"י אברהם. והוא מש"כ (שם, יז, ד) "והיה שמך אברהם כי אב המון גויים נתתיך". וכמ"ש (שבת קה). "אב נתתיך לאומות". וכמ"ש (ירושלמי ביכורים פ"א, ה"ד) "תני בשם ר' יהודה, גר עצמו מביא וקורא, מה הטעם כי אב המון גויים נתתיך, לשעבר היית אב לארם, מכאן ואילך אתה אב לכל הגויים". אולם בתוך האומות עצמם עדיין אין כח אב תקיף בהם, כמ"ש הגר"א (סוף רות) שביצירתם לא נכלל כ"כ חכ האב שממנו העצמות ומהם קמים לתחיה, והעיקר בהם כח האם, לכן אינם לבית אבותם, שנאסרו להם עריות שמצד האם לבד, וכ"כ לא יקומו בתחיה, עכ"ד. אולם ביחס של אברהם לאומות נקרא אב (ועיין נזיר סא' ע"א).

ואור זה של אבהות אינו מאיר בשלמות אף במדרגת אברהם, שהרי ישמעאל נתגרש מן הבית. ולכך כתיב (שם, יז, יט) "אבל שרה אשתך יולדת לך בן וקראת את שמו יצחק". כי מכיון שאברהם וישמעאל אינו בשלמות, לכך גם ההמשך אינו בשלמות. אבל דייקא שורש לאבלות, פרוד אב ובן. כי חיבור של אברהם ויצחק אינו בשלמות, ולכן כתיב (שם, כה, יט) "אברהם הוליד את יצחק". ופרש"י שהיו ליצני הדור אומרים מאבימלך (אב-מלך, אבינו מלכינו דקלקול) נתעברה שרה, ואומרים אלו שורשם ב"אבל", הנ"ל. ■ [נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון זה]

כיוון שערכים אלו נמצאים בעריכתם הראשונית, לכך נשמח לקבל הארות, הערות, והוספות וכו'. ומטרת ערכים אלו לפתוח פתח, ויבואו החכמים ויסיפו כהנה וכהנה.

אור א"ס ע"ס הגנוזות במאצילם תאבים להתכלל באור אין סוף. וזהו מתאוה לכל (אדר"נ פמ"ג), תאב לאור הכולל אין אור א"ס. וכן אמרו (ויק"ר בהר, לד, ו) אביון - שמתאב לכל.

צמצום אביון הוא גברא שחל בו הצמצום בעצמותו, ולכן נשאר בו רק רושם של ממון. ותאב לכל, כלומר תאב לאור הכולל, אור א"ס נסתלק ממנו, כנ"ל.

קו כתיב (תהלים ט, ט) "כי לא נוצח ישכח אביון תקות עניים תאבד לעד". כי האביון התאב לכל כולו תקוה-קו, קיוו. ואזי מתקיים בו "יושיע לבני אביון" (תהלים עב, ב), שע"י התקוה באה הישועה.

עיגולים כתיב (תהלים לו, יב) "ודרכו קשתם להפיל עני ואביון". קשת, חצי עיגול. ועוד כתיב (שם לה, י) "ואביון מגזלו". ונקרא גזל אותיות גל-ז.

בחינת גלגל חוזר בעולם. כי הגוזל מחבירו חוזר ומתגלגל להשיב לו. כמ"ש בזה"ק בתחלת ואלה המשפטים, דא רזא דגילגוליא. צורת עיגול **יושר** תחילתו אור ישר ואח"כ אור חוזר. והוא שורש לכל ההתהפכויות. ובספרי (ראה קטז ד"ה לא תאמץ) אמרו, מאחיך האביון, אם אין אתה נותן לו, סופך ליטול הימנו. הדבר מתהפך. נותן ומקבל. כי באור ישר ואור חוזר נהפך כל סדרי נותן ומקבל.

ועיין שם משמואל (פסח ד"ה ונראה) שכתב, וע"כ בישראל בשביל שנקראין אביון, שמשותקין לאתמשיך לעילא. אור חוזר. וזהו בחינת מאשפתות ירים אביון, אור חוזר. ועיין מאור עינים (תרומה ד"ה וזהו) ומתנות לאביונים, שאז יתעלו מדרגות התחתונות וכו' ואז יתיחדו כל המדות האביונים בבורא יתברך.

שערות כתיב (ראה טו, ז) "כי יהיה בך אביון מאחד אחיך, באחד שעריך". שערות משוון שערים, שעריך. כי שער הוא פתח מלעילא לא"ק. ואביון נופל משער עליון, שערות, לשער התחתון, נוק'. וכמ"ש (עמוס ה, יב) ואביונים בשער הטו. וגם שם אינו יכול לבוא, בבחינת כי אין לבא אל שער המלך בלבוש שק. ועיין רש"י (משפטים כג, יא ד"ה ויתרם) ממכילתא, מה חיה אוכלת בלא מעשר, אף אביונים אוכלים בלא מעשר. מעשר, מ-עשר. כי המעשר מדרגה עשירית, ומעשר עני, נתונה למלכות, עניא דלית לה מגמרא כלום. וכשירדת מלכות דאצילות לבריאה, הוא אביון **אזן** חירשו נותן לו דמי כולו (ב"ק פ"ה ע"ב), והוא בחינת אביון. וכתיב (תהלים סט, לד) "כי שומע אל אביונים ה'".

חוטם איתא במדרש תנאים (דברים טו, יא) כי לא יחדל אביון מקרב הארץ, ברית כרתי עם אברהם שאצער את בניו בעוה"ז כדי שיבואו זכאין לעוה"ב. והוא בחינת חוטם לשון חטיט.

פה אורות הפה בחינת אות ד', כנודע. וכאשר נשתלשל פה תחתון נעשה שם אדנ-י. ד' של אדנות, בחינת אני-ד. דלה ועניה. וזש"כ (תהלים עד, כא) "עני ואביון יהללו שמך". הלל גימ' אדנות, כנודע. שמתוך דלותם מהללים. ובדקות מהללים על עצם דלותם.

ומצד הקלקול אמרו (ויק"ר ב, ו) אפס כי לא יהיה בך אביון, כשהוא בא לדבר בדבר של גנאי. שיסודו זלזול בזולתו ע"י גאות עצמו, היפך שפל ודל. ובספר נועם אלימלך (בלק ד"ה בדרך אחר) כתב, כי מי שרוצה לפעול בדיבור צריך להיות מוכנע כדל ואביון, כמו שמצינו בדוד המלך ע"ה. **עינים - שבירה** כתיב (דברים טו, ט) "ורעה עיניך באחיך האביון". ובעינים נעשה השבירה, והוא שורש לכל האביונות כולם, כי הכלים נחסרו מאורותיהם ותאבים להם. וכאשר נתקן כתיב "וישגב אביון מעוני" (תהלים קז, מא).

ואזי הרע נעשה אביון, כמ"ש בבאר מים חיים (בשלח טו, ה), כי נשאר הקליפות עניים ואביונים מן הנשמות הקדושות.

עתיק כתיב (דברים טו, ב) "אפס, כי לא יהיה בך אביון". ונודע שאריך בחינת אין. ועתיק בחינת אפס. וזה עתיק. שמעתיק אור א"ק ללמעלה

מן טבורו, ואור א"ק נשאר רק בחלקו העליון, ואזי מטבורו ולמטה נקרא אביון. כי בערך לא"ק כל אבי"ע אינו אלא אביון. וזהו עתיק מתתא לעילא. ולהיפך מלעילא לתתא, דרשו (סנהדרין סד ע"ב): ואמר רב יהודה, אמר קרא אפס כי לא יהיה בך אביון, שלו קודם לשל כל אדם - ואמרו שהילפותא מ"אפס". כי בעולמות אבי"ע שלו קודם לשל כל אדם, אולם בא"ק צורת אדם אחד בלבד אין שייך שלך קודם. וזהו דייקא ילפי' מאפס, מעתיק שיוצא מא"ק ויורד לאבי"ע. וכאשר נתגלה אור א"ק אזי אביון מהותו כמ"ש בתורת המגיד (ענני תפלה ד"ה טעם), אביון שתאב להשפיע לך תענוג.

אריך סוד האין שכולל בקרבו קצוות. וזש"כ (תהלים מג, ג) "גם בני"א, גם בני איש יחד, עשיר ואביון". מחבר יחד עשיר ואביון. והשורש באורות הפה, כללות ההפכים.

אבא כתיב (איוב כט, טז) אב אנכי לאביונים. ובקלקול חכמת יון. אביון, אב-יון. מי שעזב חכמת התורה אב בחכמה, והלך לרעות בחכמת יון, הוא אביון. ואזי נקרא אביון שתאב לאב. ועיין בספר ערבי נחל (ראה דרוש א' ד"ה ויובן), שכתב, וכל מקום שנזכר בכתוב עני או אביון פירושו שאינו בן תורה. ועיין זוה"ק (בראשית כד, ע"ב) ויהא בתפילין כאביון לגבי תרעא.

תפילין. מוחין, כנודע. ועיין רסיסי לילה (כב) שכתב, ומתנות לאביונים הוא התאב לכל דבר ומילוי החשק ורצון. והם שני אביונים, דיש בעל תורה ובעלי מצות וכו', והוא אביון לדבר ההוא, ומילוי החשק נקרא מתנה. הת"ח מתעשר בדעת, ובעלי מצות במעשים טובים.

אמא בחינת סוכה, עובר במעי אמו, שחוסה בתוכה, בצלה. וזש"כ (תהלים עב, ג) "יחס על דל ואביון". יחס, חוסה, באמו. וכאשר נחסר לבוש מאמא כתיב "ואין כסות לאביון" (איוב לא, יט).

ז"א הונאה בשתות. ו"ק, ז"א. וכתיב (יחזקאל יח, יב) "עני ואביון הונה". וכן כתיב (שם כב, כט) "ועני ואביון הונו". ועיין רות רבה (ה, ט) א"ר שילה דנווה, האביון, הונך ביה. ועוד נוסחא שם, הב, הונך, ביה.

נוק' כתיב (דברים כד, יד) "לא תעשק שכר עני ואביון מאחיך או מגרך אשר בארצך בשעריך". ונוק' היא בחינת גר בארץ, כי לית לה מגרמה כלום. ועליה כתיב (שמואל א ב, ח) מקים מעפר דל, מאשפות ירים אביון.

להושבי עם נדיבים - ז"א. וכסא כבוד ינחילם - בינה. וכן כתיב (ישעי' כב, ד) "כי היית מעוז לדל, מעוז לאביון בצר לו". ובספר אגרא דכלה (ראה ד"ה כ) כתב, כי יהיה ב"ך אביון, היינו כ"ב אותיות וכו', ואותן האותיות הם שבאים להעלותם מקליפה, והם הנקראים אביונים, שתאבים לכל דבר. **כתר** רצון. וכתיב (עמוס ח, ד) "שמעו זאת השאפים אביון". ועיין רש"י

(עזרא ז, ג ד"ה כרשיון) מן אבה יאמר אביון. ואמרו בספרי (דברים, ראה ק"ד ד"ה אפס) אפס כי לא יהיה בך אביון, ולהלן הוא אומר, כי לא יחדל אביון מקרב הארץ, בזמן שאתם עושים רצונו של מקום אביונים באחרים, וכשאין אתם עושים רצונו של מקום אביונים בכם. ועיין אמרי אמת (פורים, תרס"ו ד"ה אאז"ל) שכתב, כדאיתא (מדרש משלי כב) אביון, שהוא מתאוה לכל דבר. ובפורים משיג גם הוא רצון של אמת. ישימו כתר מלכות בראשו. ועוד איתא (שם תרע"ב ד"ה ליהודים) שיש רצונות שנדחו למקומות זרים וצריך להרימם, וע"ז כתיב וידיה שלחה לאביון. וזהו ענין מתנות לאביונים בפורים.

חכמה כתיב "כבוד חכמים ינחלו", כבוד גימ' ל"ב, כנודע. בחינת ל"ב נתיבות חכמה. וזש"כ (משלי יד, לא) "ומכבדו חנן אביון". כי אביון אבי-יון, אב קטן, איבד את כבודו, כמ"ש (ב"מ קיא ע"ב) אביון - משום דלא כספי למתבעיה. כי האביון בממון הוא ענף של אביון שאיבד את כבודו. ולכך כתיב (תהלים קיב, ט) "פזר נתן לאביונים וכו', קרנו תרום בכבוד".

כתיב "חכמת אדם תאיר פניו". וכתב בזה"ק (בראשית יג, ע"ב) בראשית, אותיות תאי ברש. וכתב באגרה דכלה (בראשית צירופי אותיות) ר"ת, תחון אביונים יראה בפניך רישום שמו.

בינה בינה בלב, לב מבין. וכתיב (דברים טו, ז) "לא תאמץ את לבך וכו' מאחיך האביון".

ובאבות דר"נ (בהוספה) ותפר האביונה, זו תאוה של אדם שתופר מלבו. המשך בעמוד ז'

שהכל שייך לזולתו. וזהו אביון. וכאשר האדם מודה ש"הכל שלך", שלו ית"ש, זהו אביון דקדושה.

ועוד עיין קדושת לוי (קדושות לפורים, קדושה שניה ד"ה והנה), ולכן נצח והוד נקראים אביונים, שאין בהם הארה, שהנהגות הבורא בהם מכוסה, וחפצים שיתגלה בהם הארת הבורא ב"ה.

ועוד עיין לקוטי מוהר"ן (תורה כא ד"ה סגולה לחולי) סגולה לחולי נפל ר"ל (ברגלים, נו"ה), לפזר צדקה. פזר נתן לאביונים ר"ת נפל.

יסוד אביון אותיות און-בי. בחינת אוני, כח ההולדה. כחי וראשית אוני. בחינת יוסף. ועליו כתיב (עמוס ב, ו) "על מכרם בכסף צדיק, ואביון בעבור נעלים". וכן (שם ח, ת) "לקנות בכסף דלים, ואביון בעבור נעלים". שיוסף נמכר בעבור נעלים. (עיין דעת זקנים בראשית ל"ז, כ"ח).

ועיין בעש"ט (יתרו, כו) וישגב אביון מעוני, שהוא יסוד דקדושה. ובתיקונים תיקון (כא, פ"ז ע"א) איהו אביון, ואיהי עני. וכתוב (קהלת יב, ה) ותפר האביונה. ואמרו (שבת קנב ע"א) זו החמדה. הנמצאת ביסוד - שהיא מטילה שלום בין איש לאשתו (עיין ויק"ר מצורע יח, א). ועיין בסידור האריז"ל על הפסוק מאשפתות ירים אביון, סוד צדיק שהוא אביון בימי החול.

מלכות כתיב (דברים טו, ז) "כי יהיה בך אביון וכו' בארצך". ארץ מלכות והיא אביונה דלית לה מגמרה כלום. וכן כתיב (שם ט) קרבה שנת השבע, שנת השמיטה, ורעה עיניך באחריך האביון. שנת שבע, מלכות, שביעית. וכן כתיב (תהלים מ, יח) "ואני עני ואביון, אדני-י, יחשוב לני" וגו'. שם אדנות במלכות. ודוד המלך שמדתו מלכות העיד על עצמו (שם ט, ו) "ואני עני ואביון". וכן (שם פו, א) "כי עני ואביון אני". וכן (שם קט, כב) "כי עני ואביון אנכי".

ואמרו (ברכות ל"ד ע"ב) דאמר שמואל, אין בין העוה"ז לימות המשיח אלא שעבוד מלכויות בלבד, שנאמר כי לא יחדל אביון מקרב הארץ.

נפש: כתיב (איוב ל, כה) "עגמה נפשי לאביון". הסכמת הנפש להיות אביון, כמ"ש (תענית כ"א, ע"א) ואוקי בנפשאי, כי לא יחדל אביון מקרב הארץ. ועוד אמרו (מכילתא דרשב"י משפטים כ' ד"ה לא תטה) אביון במצות - במעשים.

רוח: השתדלות לפרנסתו. כמ"ש (תענית כ"א ע"א) ניקום וניעבד עיסקא, ונקיים בנפשין, אפס כי לא יהיה בך אביון. ומצד כך אף אמרו (ב"מ ל' ע"ב) א"ר יהודה אמר רב, אפס כי לא יהיה בך אביון, שלך קודם לשל כל אדם

נשמה: איתא בבעש"ט (ראה אות יב) בכל המצות שהאדם עושה עם פניות, מוטב היה שלא לעשותו כלל, אבל צדקה אף שאינה בן המובחר כעושה לשמה, מ"מ מצוה שמחיה נפש אביון. נשמה - לשמה, שורשים קרובים. וזה מהות נשמה למעלה מנפש ורוח, עושה לשמה.

חיה: הבל הבלים אמר קהלת. המהבל הכל נקרא אביון. וכמ"ש (בר"כ כב, ט) להפיל עני ואביון וכו', זה הבל. שנקרא הבל ע"ש שהיה מהבל הכל, ולכך הוא אביון. כמ"ש באיגרא דכלה (קדושים ד"ה ופרט) שלבו חלל בקרבו והוא בטל כמעט ממציאותו לפני קונו, והוא עני אביון מכל תענוגי עוה"ז. ויתר על כן אביון מעצם האני. אביון-אני-בו.

יחידה: שלמות, תאב לכל, כל דייקא, כנ"ל. וכמ"ש בתורת המגיד (שבת ומועדים עניני תפלה) כי בעת שעדיין לא נזדככו העולמות ואינם יכולים לקבל השפעתו ית' בשלמות, וכו', ולכך נקרא אביון.

■ [נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון זה] להארות, הערות, והוספות:

rav@bilvavi.net

ואזי מי שלבו חלל בקרבו הוא אביון דקדושה כמ"ש להלן. ובזוה"ק (בשלח סא, ע"א) כי שומע אל אביונים ה', וכי אל אביונים שומע ולא לאחרא, א"ר שמעון, בגין דאינון קריבין יתיר למלא, דכתיב, לב נשבר ונדכה אלקים לא תבזה, ולית לך בלעמא דאיהו תביר להא כמסכנא. ועיין רסיסי לילה (נג, ד"ה ובכל מקום) ומתנות לאביונים נגד שני ההי"ן (בינה ומלכות), ה' ראשון הוא רעהו מתרין רעין (או"א), וה' שני היא דלה ואביונה. ובכל מקום דל ואביון בכנס"י מדבר (ב"ר עא, א). **דעת** כתיב (ירמ' כב, טז) "דן דין עני ואביון אזי טוב, הלוא היא הדעת אתי נאם ה'". שם הדעת אהו-ה, כנודע, גימ' טוב. היוצא מן הפסוק את השמים ואת הארץ. ואמרו בגדרים (מ"א ע"א) אין עני אלא בדעת, דלא דא ביה מה ביה. וזהו אביון בדעת, מה ביה דייקא (עיין תפארת שלמה פסח).

וז"ש (ספרי, וזאת הברכה שנה, ד"ה צדקת) צדקת ה' עשה, וכי מה צדקה עשה משה בישראל, והלא כל מ' שנה שהיו ישראל במדבר, באר עולה להן ומן יורד להם ושלוו מצוי להם וענני כבוד מקיפות אותם, אלא שנאמר כי יהיה בך אביון. (ואפשר שקאי על אלו שענן פלטן ועוד). ונראה שקאי על אביון בדעת, ומשה בחינת דעת נתן להם דעת. ועיין שפת אמת (ויקרא, פסח תרמ"ו, ד"ה שמעת) כי אז"ל אמרו טעם אביון, התאב לכל דבר. כי השפל בדעת תאב לכל דבר. וא"כ נתינת דעת היא הפקעת אביון.

חסד כתיב (דברים טו, ז) "כי יהיה בך אביון מאחד אחיך". בחינת אח-אחווה-חסד. וכתוב (תהלים קט) "כי יעמוד לימין". וכן כתיב (משלי לא, כ) "כפה פרסה לעני, וידיה שלחה לאביון", יד ימין, חסד (ועיין ריקאנטי (עקב ת, ז) שקאי על יד שמאל). בחינת מתנות לאביונים בפורים. מתנה דייקא. ואביון כאשר נותנים לו, ניתן לו טיפי מים בלבד, כעין שמשה הכה את הסלע. ואמרו (יומא פ"ז ע"א) ר' ירמיה הוה ליה מילתא לר' אבא בהדיה, אזל איתיב אדשא דר' אבא, בהדי דשדיא אמתיה מיא, מטא זרזיפי דמיא ארישא, אמר עשאוני כאשפה. קרא אנפשיה מאשפות ירים אביון. כלומר שיעלה מטיפי מים לשפע כנחל נובע (ועיין ירושלמי מו"ק פ"ג ה"א חד זמן הוה וכו'). וכל לשון אביון, תאב, קרוב לשורש תאוה. ואמרו (ספרי ראה, קט"ז ד"ה כ) תאב תאב קודם.

גבורה יד שמאל - גבורה. כתיב (דברים טו, ז) "ולא תקפץ את ידיך מאחריך האביון", קפיצת יד היא גילוי גבורה ביד. וזה נאמר בפרטות על סדום כמ"ש (יחזקאל טז, מט) הנה זה היה עון סדום אחותך וכו', ויד עני ואביון לא החזיקה. וכן אמרו (סנהדרים ק"ט ע"א) לגבי סדום, רעים בממונם, דכתיב וראה עינך באחריך האביון. כי מן השבירה ששורשה גבורה (וכתב הגר"א לשיטתו שלכך בשבירה יצא ונשבר קודם מלך הגבורה ואח"כ מלך החסד) נתשלשל רע, רעים. וכן לוט היושב בסדום נקרא אביון, כמ"ש (ב"ר מב, א) להפיל עני ואביון, זה לוט.

תפארת כתיב (ישעי' לב, ז) "ובדבר אביון משפט". ז"א הנהגת המשפט, כמו שהאריך הרמח"ל בדעת תבונות. וכן כתיב (משלי לא, ט) "פתח פיק, שפט צדק, ודין עני ואביון". והבן שהדבק בהנהגת המשפט, הינו אביון מהנהגת היחוד.

ואמרו (ברכות ס"א ע"א) בינונים, זה וזה שופטן, שנאמר, יעמוד לימין אביון להושיע משפטי נפשו. ומצד כך שורש שמו של רבי יהושע בן אביון (ירושלמי יומא פ"ג ה"ה), יושיע אביון, יהושע בן אביון.

נצח כתיב (ירמ' כ, יג) כי הציל נפש אביון מיד רעים. ע"י מלחמה שניצח. וכן כתיב (תהלים ט, יט) "כי לא לנצח ישכח אביון".

ובספר מראה יחזקאל (תולדות ד"ה כמו כן) כתב, ומי שהוא עני ואביון שבאמת הוא תאב וחושק בכל כחו לעבוד עבודתו, רק שהיצה"ר מטרידו (ומנצחו - נצח) וכו', והוא נקרא עני ואביון, שבאמת לא נשאר מכל התיאבון הלז.

וכתיב (תהלים קיב, ט) "פזר נתן לאביונים, צדקתו עומדת לעד". לנצח, לשון נצחיות.

הוד הודאת בעל דין. וכאשר מודה לגמרי, נעשה נקי מנכסיו, כי מודה

שאלה

שלום לכבוד הרב שליט"א,

א. שמעתי בשם החפץ חיים שאחרי 10 שמיטות יבוא משיח, והבנתי שכבר עבר הזמן הזה, השאלה היא מה מונע את ביאת משיח אם בכלל יש עיכוב, ואם כן מהו הפגם העיקרי שבגינה הקב"ה לא שולח את המשיח.

ואני שואל את זה, כי אם נדע מה הסיבה לעיכוב נוכל כל אחד ואחד ממקומו, על ידי השקעה מזמנו, מכספו להשקיע את המאמצים בביאת משיח, אם על ידי הבאת רבנים שידברו בנקודה העיקרית, ואם על ידי הפצת דיסקים בנושא.

ב. הרב מסביר בשיעורים שהדרך היחידה להינצל בימנו משער הנ' טומאה זה רק דרך פנימיות התורה ופנימיות התורה בעומקה זה להתחבר לקב"ה. ובחיצוניות יותר כך אני מבין זה ללמוד פנימיות התורה. אז השאלה היא: מהם הספרי קודש שעלינו ללמוד ולשמוע ששייכים לפנימיות התורה, שהרב ממליץ בתור התחלה ובתור המשך.

ג. כמה זמן ביום הרב ממליץ ללמוד את הפנימיות? וכמה חיצוניות (גמרא, פוסקים, מקרא, משנה)?

תשובה

א. אורו של משיח הוא מוגדר בלשון רבותינו שער הנו"ן דקדושה. ולכך הצד שכנגד מעכב גילוי זה, הוא שער הנו"ן דקליפה.

מהותו: מ"ט שערים, הם הכפלה של ז' פעמים ז'. כלומר מדרגת העולם דידן נבראה במדרגת ז', ששת ימים ושבת קודש. זו תפיסת התפרטות שבבריא. וכל אחד מן הז' מתפרט לעוד ז', ראשון בשבת, שני בשבת, וכו'.

ואמרו חז"ל שאין בן דוד בא עד שתכלה פרוטה מן הכיס, ואיתא בשם אליהו הנביא, פרוטה לשון פרטיות, כלומר שמ- שיח יבא ע"י שתכלה הפרטות ויתגלה כח הכללות. כללות זו נקראת כח שער נו"ן.

כללות זו בקדושה חיבור הכל לאחד. ביום הוא יהי' ה' אחד ושמו אחד. חיבור כל ישראל, כאיש אחד בלב אחד, חיבור כל נפשות בנ"א, ויטו כולם שכם אחד לעבדך, חיבור כל דומם, צומח, חי, ומדבר. ה' אחד ושמו אחד. הכל מתאחד לצורת אדם אחד. כי כל דומם צומח חי, אינו אלא חלקי צורת אדם, שבמדרגה השתא נראים נפרדים ויש להם צורה לעצמם, אולם בפנימיות הם אינם אלא חלקי צורת אדם. שלמות זו, היא הנקראת אורו של משיח.

לעומת כך שער הנו"ן שבסט"א מדמה כח של אחד, אחד מדומה. ובעומק אינו אלא פרוד גמור, אחדות זו מביאה לפרוד הגמור. מתחיל באחדות ומסיים בפרוד. חיצוניותו אחדות פנימיותו פרוד.

צורת התגלות שער הנו"ן דקליפה: כל מי שמביט מבט ישר ופשוט על הבריאה בעשורים האחרונים מכיר ויודע ברור שהכל הולך במהלך של איחוד. הבדל מרחק בין ארצות נעשה קצר להגעה מזו לזו, בזמן, בממון, ובנוחות. קשר דיבור עם כל אדם, כמעט, בכל מקום ומקום בעולם, זמין כמעט בכל עת. ראייה של זולתו או הנמצא במרחק ע"י המדיה. רואה בו כביכול מסוף העולם ועד סופו.

מהותה ועצמותה של המדיה בכלל, ו"המכשיר החכם" בפרט, ליצור "כלי אחד" שיהא בו "הכל", כל המידע, מוחין. ראייה שמיעה, הרחה, דיבור, **מישוש**. חיבור הכל בכל מכל כל. איננו מדברים על הסכנות הנולדות, שהרי הם תולדות. אלא על עצם כח האחדות - אחד, שבו. והוא הוא שער הנו"ן במלא קומתו, שנמצא בתהליכי התפתחות שיהא בו הכל ממש, שזהו שלמות שער הנו"ן.

המשכיל יבין מהות הגאולה - אחד. מהות ההסתרה - אחד של מדמה. ככל שאור האחד האמיתי יאיר בברור, יתראה שהאחד דסט"א אינו אלא מדמה בלבד. וזהו סוד הגאולה.

ב-ג. כל דבר מורכב מחיצוניות ומפנימיות. **חיצוניות:** מקום ההפרדות, בקלקול מחלוקת קרח ועדתו, והנולד מכך. בתיקון מחלוקת הלל ומשאי. אלו ואלו דברי אלקים חיים. ובפרטות, לראות בכל דבר את חלקיו, נחלק לב' דינים, שיטת הגר"ח. נחלק לג' דינים, חלק מתורת בעל הצפנת פענח.

והתפרטות יתירה לראות את מרכיביו וחלקיו של כל דבר. חלוקה לשנים בבחינת קצוות, ימין ושמאל. חלוקה לג'. ימין שמאל ואמצע. והגדרתו, לעשות מאחד שנים, שלש, וכו'. לראות את חלקיו.

פנימיות: חיבור, אחדות. לראות איך כל החלקים שורשם אחד, וכיצד לבסוף חוזרים לאחד. כלל ופרט וכלל. יוצאים מן הכלל, אחד. וחוזרים לכלל, אחד. לעשות משנים אחד. כמו שמבואר רבות בתורת בעל צפנת פענח (ישנה שמועה בשם החזו"א, שר' חיים עושה מאחד שנים, ובעל צפנת פענח משנים אחד. וזהו חלק מתורתו. ועוד שעושה מאחד שלש כנ"ל, אולם לא מסבירים באופן של שנים, קצוות ואמצע המהברם). וזהו נקרא לימוד פנימיות.

ולפיכך יש חיצוניות ופנימיות בפשט, ברמז, בדרוש ובסוד. וזו היתה כוונתנו ללמוד **גם** פנימיות התורה.

מכיון שנפשות בנ"א בשורשם חלוקות, ולכך לכל אחד יש את שורשו בתורה. ולכך כל אחד צריך ללמוד את חלקו. ובחלקו ללמוד את החיצוניות ואת הפנימיות, וכנ"ל מהי פנימיות.

כמה חיצוניות וכמה פנימיות, גם בזה משתנה לפי שורשו וחלקו באוריינית. אולם כו"ע צריכים ולו במעט לגעת בפנימיות, כי שם אחדות עם עצמם, עם כלל ישראל, עם כל הברואים, ובשורש עמו ית"ש. ■

שאלות בכל תחומי החיים יתקבלו בברכה בכתובת: rav@bilvavi.net

להצטרפות לרשימת העלון מדי שבוע ע"י אימייל subscribe@bilvavi.net

שיעורי "בלבבי" מופיעים ב"קול הלשון" בארץ 073.295.1245 | USA 718.395.2440

לעורך ולכל ענייני העלון: parsha@bilvavi.net | לקחת חסות עבור עלון שבועי: sponsor@bilvavi.net

רכישת ספרי הרב: ספרי אברמוביץ - משלוח ברחבי העולם 03.578.2270 | מייל: avi@moshebooks.com
ספרי מאה שערים רח' מאה שערים 15, ירושלים 02.502.2567 | ספרי אברמוביץ רח' קוטלר 5 בני ברק 03.579.3829